

Stichting Pensioenfonds Witteveen+Bos

Van Twickelostraat 2

Postbus 233

7400 AE Deventer

telefoon 0570 69 72 20

fax 0570 69 73 44

pensioenfonds.witteveenbos.nl

onderwerp Algemene Vergadering van Deelnemers
project -
verslagnummer 13-01
datum 11 juni 2013
tijd 12.00 uur
plaats Deventer
projectcode ZZA6500-5
referentie ZZA6500-5/polh/13-177
opgemaakt door H.H.T. van de Pol
datum opmaak 25 juni 2013
bijlagen presentatie J.H.J.M. van der Graaf/P.Hiemstra
verslag Verantwoordingsorgaan

aanwezig zie presentielijst
afwezig -
kopie deelnemers Stichting Pensioenfonds Witteveen+Bos

1. WELKOM EN PRESENTIELIJST

De voorzitter van het Pensioenfonds, J.H.J.M. van der Graaf, heet alle aanwezigen en de deelnemers bij de vestigingen, die via videoconference op afstand de vergadering kunnen volgen, van harte welkom. Volgens de ondertekende presentielijst zijn in ieder geval aanwezig: 8 gepensioneerde en 18 actieve deelnemers. Op de vestigingen hebben in totaal 5 personen de vergadering bekeken.

2. OPENING

De agenda wordt toegelicht. In deze vergadering worden het beleid van het Pensioenfonds in het afgelopen jaar en de actuele situatie besproken aan de hand van een presentatie. Het Verantwoordingsorgaan zal verslag doen van zijn bevindingen in het afgelopen jaar, P. Hiemstra zal een toelichting geven op het thema 'Ultimate Forward Rate (UFR)' en het nieuwe pensioencontract komt aan de orde. Vragen kunnen op elk moment tijdens de bijeenkomst worden gesteld. De vestigingen hebben de mogelijkheid om tijdens en na de vergadering vragen via de mail te stellen. P. Hiemstra krijgt de vragen binnen op de laptop en zal deze (laten) beantwoorden.

Het voltallige bestuur, behalve H. Nieboer, is aanwezig. De externe adviseurs van het Pensioenfondsbestuur, de heren J.K. van Putten (actuaris-Towers Watson) en T. de Weerd (directeur Crystal Marbles) wonen de bijeenkomst ook bij.

In de tekst van het verslag verwijzen de genoemde paginanummers steeds naar de betreffende presentatie. De presentatie is te bekijken op het afgeschermd deel van de website

van het Pensioenfonds: <http://pensioenfonds.witteveenbos.nl> en daarna kunt u inloggen met uw persoonlijke BSN (als het eerste cijfer een nul is, dan moet u die nul weglaten en beginnen met het tweede cijfer) en het wachtwoord 'pfbwbdv'.

3. JAARVERSLAG

Uit het jaarverslag 2012, dat aan alle deelnemers is toegestuurd, zullen enkele punten worden toegelicht. In het algemeen kan worden gesteld dat de crisis, financieel en economisch, nog wel even voortduurt. Daar heeft het Pensioenfonds ook mee te maken.

Aan het einde van 2012 is 0,3 % gekort. De dekkingsgraad (DG) per eind 2012 lag op 100,9 %. Bij het Pensioenfonds gaat het om twee zaken:

- wat heeft het fonds aan vermogen (slide 4)?
- wat heeft het fonds aan verplichtingen (slide 5)?

Het vermogen is tussen 2011 en 2012 fors toegenomen, met 19 %. Die toename komt door de betaalde premie (toename aantal deelnemers) en het rendement op de beleggingen (aandelen en obligaties). Het vermogen daalt door de uitkeringen, door gemaakte kosten en de kosten van herverzekerden. De vastrentende waarden stegen in waarde met ongeveer 12 %, omdat de rente gedurende 2012 nog iets verder daalde. Dit werkt flink door op langlopende obligaties.

Aan de andere kant staan de verplichtingen, deze namen ook toe (11 %). Oorzaak hiervan: (nieuwe) medewerkers bouwen pensioen op (4,7 M€) en de rentedaling. Als de rente daalt, moet het Pensioenfonds meer geld in kas hebben om met die rekenrente op termijn aan de verplichtingen te kunnen voldoen. Maar per saldo is het fonds dus iets ingelopen: een stijging van het vermogen van 19 % tegenover een stijging van de verplichtingen van 11 %.

Rente

De rente is een belangrijke parameter voor het Pensioenfonds. De rente is tussen 2010 en 2012 (slide 7) behoorlijk op en neer gegaan. In 2013 was de rente iets stabiel. In slide 8 is te zien dat de rente op het einde van 2012 wat omhoog gaat. Dat is niet de 'echte' rente, maar dat is de 'rekenrente'. Eind 2012 is de Ultimate Forward Rate (UFR) ingevoerd. Dit is een kunstmatig opschroeven van de rekenrente. Dit betekent dat het Pensioenfonds tegen een iets hogere rekenrente de verplichtingen mag berekenen en als gevolg daarvan worden de verplichtingen lager. Gaan de verplichtingen omlaag, dan gaat de DG omhoog. De DG is het vermogen gedeeld door de verplichtingen. Begin 2012 was de DG ongeveer 93%, eind 2012 ruim 100 % en nu nog iets hoger.

Dekkinggraad

In slide 11 geeft de lijn de schommeling van de DG aan tussen 2010-2012. Schommelt de rente, dan schommelt de DG mee. Slide 12 is een weergave van het verloop van de DG in 2012. De rode balkjes geven het toenemende vermogen weer, de groene de verplichtingen. De verplichtingen stegen op enig moment sneller dan het vermogen met als gevolg een fors dalende DG. In september 2012 is toen de UFR ingevoerd, waardoor de DG van het Pensioenfonds weer steeg. Er is dus eigenlijk met het vermogen niet zoveel gebeurd, des te meer met de verplichtingen. Dus behalve dat het Pensioenfonds het zelf iets beter deed, is vooral vanwege het hanteren van de andere rekenmethode (UFR) de DG vanaf september 2012 gestegen. Desondanks moest nog een kleine korting van 0,3 % worden doorgevoerd om voor het herstelplan (104,5 % DG eind 2013) op koers te blijven.

De verdere maatregelen die per eind 2012 zijn genomen (o.a. verhogen opbouw van 1,5 -> 1,7 % en pensioenrichtleeftijd van 65->67 jaar/AOW-gerechtigde leeftijd), staan genoemd in slide 13. Per 31 december 2013 moet het Pensioenfonds uit herstel zijn, dan lopen de

herstelplannen af, dan moet de DG 104,5 % zijn. Lukt dit niet, dan moet er gekort gaan worden.

De relatie tussen rekenrente/DG staat weergegeven in slide 14.

Vragen-antwoorden

1. Vraag over de kerncijfers. Zijn de uitvoeringskosten per deelnemer in 2012 322 k€?

Nee, dit moet zijn EUR 322,00 per deelnemer. In de tabelkop staan per abuis bedragen in duizend Euro. Dit is fout en zal in het verslag van volgend jaar worden aangepast.

2. Klopt het dat de opbouw van het Pensioen is gestegen van 1,5 naar 1,7 %? Is dit een wijziging in de regeling? Is die verhoogde opbouw een keuze van het bestuur of gevolg van het herstelplan?

In 2002 werd door de actieve deelnemers 1,5 % van de pensioengrondslag opgebouwd als pensioen. In 2013 is door de wijziging van de pensioenleeftijd van 65 naar 67 jaar deze opbouw verhoogd naar 1,7 %.

Overigens moet de pensioenopbouw altijd zuiver kostendekkend zijn; dat wil zeggen dat er voldoende premie betaald moet worden. Daartoe wordt elk jaar in september de berekening uitgevoerd of de opbouw bij de dan geldende rentevoet voldoende gefinancierd is. Dit is ook in september 2012 gedaan met als resultaat dat bij een pensioenleeftijd van 67 jaar, 1,7 % opgebouwd kan worden.

3. Zijn er meerdere vereiste dekkingsgraden? Is het geen vast gegeven?

Globaal gesproken zijn er twee vereiste dekkingsgraden. De eerste is ongeveer 105 %, dan is precies gedekt wat minimaal gedekt moet worden met wat extra kosten (de zogenaamde nominale dekking, hangt mede af van de rentevoet) en de tweede dekkingsgraad (wordt steeds opnieuw berekend) is het benodigd vermogen en alle benodigde buffers (hangt naast de rentevoet ook af van het beleggingsprofiel).

4. Kunnen mensen die het bedrijf verlaten hun opgebouwde pensioen al meenemen?

Als de DG boven de 100 % is, dan moeten pensioenfondsen meewerken aan waardeoverdrachten. Meewerken kan alleen als de ontvangende partij ook een DG boven de 100 % heeft. Sinds maart 2013 werkt Pensioenfonds Witteveen+Bos mee aan inkomende en uitgaande waardeoverdrachten.

4. VERANTWOORDINGSORGAAN

Het verslag van het Verantwoordingsorgaan d.d. 24 mei, is ter vergadering aan alle aanwezigen uitgedeeld. In het Verantwoordingsorgaan hebben zitting de heren: H. Webers (namens directie Witteveen+Bos), A. Verschuure (namens actieve deelnemers) en T. in 't Hof (namens de gepensioneerden; vandaag afwezig).

Het Verantwoordingsorgaan is ingesteld op 1 januari 2008 en heeft als taak om het beleid van het bestuur van het Pensioenfonds te controleren op naleving van de wet- en regelgeving. De (concept) jaarstukken zijn op basis hiervan besproken. H. Webers brengt hiervan verslag uit. De bevindingen zijn gebaseerd op:

- verslagen van de bestuursvergaderingen;

- periodiek overleg van het Verantwoordingsorgaan zelf en met het bestuur Pensioenfonds;
- nieuw Reglement Stichting Pensioenfonds Witteveen+Bos d.d. 1 januari 2012;
- de Algemene Vergadering van Deelnemers op 12 juni 2012 (Jaarverslag 2011 d.d. 10 mei 2012) en de extra Algemene Vergadering van Deelnemers op 27 november 2012;
- de nieuwe website (mei 2012);
- 'Jaarplan 2013' d.d. 12 november 2012;
- het concept 'Jaarbericht en Jaarrekening 2012' d.d. 16 april 2013 en het concept onderbouwing actuariële verklaring van Towers Watson d.d. 5 april 2013;
- het 'Jaarverslag 2012 ten behoeve van de deelnemers' d.d. 14 mei 2013.

Er zijn nog vele onzekerheden, wettelijke ontwikkelingen en eisen vanuit de bancaire sector. Desondanks heeft het fonds in 2012 een goed rendement gerealiseerd. Het fonds is redelijk aan het herstellen.

Het Verantwoordingsorgaan heeft de volgende conclusies getrokken:

- de kwaliteit van het bestuur is op een adequaat niveau door permanente opleiding/training en jaarlijkse visitaties;
- de communicatie is verder verbeterd door goede schriftelijke informatie (jaarverslag, UPO, correspondentie, website, roadshow vestigingen) en een extra Vergadering van Deelnemers;
- de volgende punten verdienen onverminderd aandacht: consistentie van cijfers, beleggingsbeleid/-mix, herstelkracht, risicomanagement en evaluatie adviseurs;
- het bestuur van het Pensioenfonds Witteveen+Bos heeft haar taken naar behoren uitgevoerd;
- het Verantwoordingsorgaan stemt in met het jaarbericht en de jaarrekening 2012.

J. van der Graaf dankt de leden van het Verantwoordingsorgaan voor hun werk in het afgelopen jaar en geeft aan dat het Pensioenfonds ook volgend jaar op deze wijze wil doorgaan. Het verslag van het Verantwoordingsorgaan wordt op de website van het Pensioenfonds geplaatst.

Recent is de wet 'Versterking Bestuur Pensioenfonds' aangenomen in de Tweede Kamer met een aantal amendementen. In eerste instantie zou het Verantwoordingsorgaan worden afgeschaft, dat is teruggedraaid. De bevoegdheden zijn zelfs iets uitgebreid. Er moet vanaf 1 januari 2015 jaarlijks een visitatie plaatsvinden, aan die eis voldoet het Pensioenfonds al.

Herbenoeming

H. Webers is door de directie van Witteveen+Bos voorgedragen om als afgevaardigde van de directie opnieuw zitting te nemen in het Verantwoordingsorgaan en de beide andere leden zijn herkiesbaar. Voorgesteld wordt allen te herbenoemen. De vergadering stemt hiermee in.

5. ULTIMATE FORWARD RATE

P. Hiemstra licht de Ultimate Forward Rate toe. Het Pensioenfonds gaat met de deelnemers een verplichting aan van 0 tot 60 jaar. Dan pas komt het pensioen tot uitkering. Deze uitkering moet contant gemaakt worden met de bijbehorende rente. Er moeten dus producten zijn voor die looptijden om de rente op te baseren. Die producten zijn er eigenlijk niet. Daarvoor moet een rentetermijnstructuur worden bedacht om te kunnen uitrekenen welke rente je moet hanteren als je een verplichting aangaat van 0 tot 60 jaar (slide 20). Deze

rentetermijnstructuur voldeed echter niet goed, gaf te lage DG en in het septemberakkoord van 2012 is er een aangepaste variant op gekomen, die ziet er als volgt uit:

- I. voor de periode tussen 0-20 jaar is niets gewijzigd (zerorentes: waar alle kosten vanaf zijn);
- II. na 60 jaar moet uitgegaan worden van een vaste rente: 4,2 % (opgebouwd uit 2 % inflatie en een reële rente van 2,2 %);
- III. de periode tussen 20-60 jaar is een soort mix van beide benaderingen.

Slide 21 maakt duidelijk dat zonder toepassing van de UFR (doorgetrokken groene lijn) de rente duidelijk lager ligt dan na toepassing UFR (doorgetrokken rode lijn). Er is een renteververschil over de gehele periode van 0,4 %. Dit wordt veroorzaakt door de UFR. Voor het Pensioenfonds heeft de toepassing van de UFR een positief effect op de DG gehad van rond de 7 %.

Vragen-antwoorden

5. Zijn pensioenfondsen verplicht om deze methodiek toe te passen?

Ja, in september 2012 (septemberpakket) is dit ingevoerd en daar had het Pensioenfonds geen keuze in. Dit is het kader dat gehanteerd wordt door De Nederlandsche Bank (DNB) en daar heeft het fonds zich aan te houden.

6. Kan de UFR ook in ons nadeel werken?

Ja, dat speelt in beperkte mate op dit moment. De UFR werkt met een driemaandsgemiddelde en de waarde van de obligaties wordt actueel afgerekend. Per eind mei daalde de DG, dat heeft met die driemaandsmiddeling te maken. Het ABP heeft hier echter ook last van en daarom wordt verwacht dat dit, op termijn, wel aangepast zal worden. De negatieve werking van de UFR op lange termijn treedt pas op als de rente heel hoog zal zijn.

6. NIEUW PENSIOENCONTRACT

Er zijn in het verleden flink wat verkenningen (Goudswaard, Frijns) gedaan, waarin de houdbaarheid van het Nederlandse pensioenstelsel is onderzocht. Een eenduidige aanpak voor een nieuw pensioenstelsel is daar echter niet uit voortgekomen.

De vergrijzing in combinatie met lage rente en hoge beloftes uit het verleden, leiden tot problemen m.n. bij de grote fondsen (ABP, Zorg en Welzijn) en daarom heeft men nagedacht over een nieuw pensioenakkoord. Dit is in 2012 vastgelegd in de 'Hoofdlijnennota'. Hierin staat dat het Financieel Toetsingskader (FTK) moet worden aangepast, dit heeft o.a. geleid tot de UFR en het wordt nog verder aangepast (slide 24). Hiervoor moet wetgeving worden uitgewerkt in een contract waarmee alle pensioenfondsen per 1 januari 2015 kunnen gaan werken.

In juli 2013 zal er een consultatiedocument uitkomen, waarin in grote lijnen zal zijn beschreven hoe het nieuwe contract er uit zal gaan zien. Hierop kan de pensioenwereld dan reageren, daarna wordt pas definitief bekend welke kant het op gaat. Wat dit voor pensioenfonds Witteveen+Bos betekent, is nu nog niet duidelijk. Het Pensioenfonds voldoet al aan een aantal eisen van het nominale contract (slide 26). Het reële contract past minder bij de huidige systematiek van het Pensioenfonds. In het reële contract worden namelijk de indexeringsambities verzacht, mee- en tegenvallers worden uitgedempt. Voor invoeren van de indexatie is bij het Pensioenfonds geen geld, daardoor zou het fonds meteen weer moeten korten (slide 27).

Het bestuur van het Pensioenfonds zal zich dus de komende tijd goed blijven verdiepen in alle ontwikkelingen en (rand)voorwaarden en als duidelijk is welke richting het uitgaat, zullen directie, OR en deelnemers worden geraadpleegd. In het verleden is gebleken dat het Pensioenfonds in staat is om snel en adequaat op veranderingen te reageren.

In september zal een projectie worden gemaakt over waar de DG van het fonds per einde jaar op uit zal komen. Op basis van 31 december 2013 wordt in de eerste maanden van 2014 bepaald of er al dan niet gekort moet gaan worden, mogelijk zal er rond die tijd weer een Algemene Vergadering van Deelnemers zijn.

7. SLUITING

De voorzitter dankt alle aanwezigen voor hun belangstelling en kritische opmerkingen. Voorts worden de deelnemers op de vestigingen bedankt en, indien gewenst, kan men altijd contact opnemen met één van de bestuursleden.